

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Śremskim na lata 2022 – 2024

POWIAT ŚREMSKI

SPIS TREŚCI

Strona:

I.	Wstęp	3
II.	Struktura programu	5
	1. Miejsce programu w systemie zarządzania strategicznego	5
	2. Koordynator Programu oraz Partnerzy	7
	3. Adresaci Programu	7
	4. Sprawozdawczość i ewaluacja	8
	5. Finansowanie	8
III.	Diagnoza	10
	1. Charakterystyka pieczy zastępczej na terenie powiatu śremskiego w latach 2019-2021	10
	2. Podsumowanie rozwoju pieczy zastępczej w latach 2019-2021 ...	18
	3. Analiza SWOT obszaru wsparcia rodziny i systemu pieczy Zastępczej	21
	4. Coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych	23
IV.	Cele Programu i planowane do realizacji przedsięwzięcia	24
V.	Zakończenie	34

I. WSTĘP

Naturalnym środowiskiem rozwoju i zaspokajania potrzeb człowieka jest rodzina, dlatego każde dziecko ma niezbywalne prawo do wychowania w rodzinie, do zapewnienia opieki poza rodziną naturalną, a w razie niezbędnej konieczności – do zapewnienia opieki i wychowania w rodzinnych formach pieczy zastępczej.

Rolą systemu rodzinnej pieczy zastępczej jest wsparcie rodziny biologicznej dziecka w takim stopniu, aby dziecko w możliwie krótkim terminie mogło powrócić pod ponowną opiekę swoich rodziców. Pobyt dziecka w systemie pieczy zastępczej ma na celu stałe podtrzymywanie bliskich, osobistych kontaktów dziecka z rodziną pochodzenia oraz z rówieśnikami, a także zaspokojenie jego potrzeb emocjonalnych, bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych na poziomie odpowiadającym indywidualnym zdolnościom i możliwościom dziecka.

Zagadnienie pieczy zastępczej uregulowane jest w sposób kompleksowy w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ustawa określa zasady oraz formy wspierania rodziny, która przeżywa trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków, zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz zadania w zakresie postępowania administracyjnego.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej została uchwalona dla dobra dzieci i rodziny. Zgodnie z preambułą cytowanej ustawy, celami podstawowymi są:

1. Dobro dzieci, które potrzebują: szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości, zrozumienia, troski o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową oraz ochronę ich praw i wolności.
2. Dobro rodziny, która stanowi podstawową komórkę społeczną, naturalne środowisko rozwoju wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci.

Cele, kierunki działania i zadania określone w niniejszym Programie zostały ustalone na podstawie przeprowadzonej diagnozy, obejmującej lata upływającego okresu programowania oraz rozpoznanych zagrożeń dla rodziny

naturalnej. Wskazane kierunki działań uwzględniają przyszłe potrzeby w zakresie pieczy zastępczej w powiecie śremskim oraz zintegrowaną współpracę z osobami i instytucjami pracującymi na rzecz dziecka i rodziny.

Doświadczenia zdobyte w latach ubiegłych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie, w zakresie realizacji pieczy zastępczej, potwierdzają jak niezbędne jest wdrażanie nowych inicjatyw z zakresu opieki nad dzieckiem i rodziną w celu ograniczenia zakresu występowania problemów niewydolności opiekuńczo-wychowawczej rodzin, zapewnienia prawidłowej opieki dla dzieci doświadczających opuszczenia, osierocenia, krzywdy.

W Programie wskazano również konieczność kontynuowania działań rozwijających i wspierających rodzinną pieczę zastępczą oraz osób usamodzielniających, a także realizacji działań zmierzających do profesjonalizacji pieczy zastępczej funkcjonującej w powiecie.

Opracowany dokument stanowi zatem podstawę budowania efektywnego systemu zabezpieczenia pobytu dziecka w pieczy zastępczej, rozwoju i wspierania systemu rodzinnej pieczy zastępczej oraz wspierania w procesie usamodzielniania wychowanków.

II. STRUKTURA PROGRAMU

1. Miejsce Programu w systemie zarządzania strategicznego

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Śremskim na lata 2022-2024 jest adresowany w szczególności do małoletnich mieszkańców powiatu śremskiego i ich rodzin, a także do rodzin zastępczych oraz do kandydatów na rodziny zastępczej. Stanowi realizację dyspozycji ustawowej zawartej w art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, zgodnie którym do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej.

Nadrzędnym aktem prawa Rzeczy Pospolitej Polskiej jest Konstytucja, która w art. 48 wskazuje prawo rodziców do wychowywania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami z uwzględnieniem stopnia dojrzałości dziecka, także wolności jego sumienia i wyznania oraz jego przekonania. Ograniczenie lub pozbawienie praw rodzicielskich może nastąpić tylko w przypadkach określonych w ustawie i tylko na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu. Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka, a organy władzy publicznej mają obowiązek ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem, demoralizacją. Regulacje dotyczące opieki wychowania dziecka poza rodziną biologiczną zawarte są w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która nakłada na samorządy obowiązek budowania lokalnego systemu wsparcia w obszarze wychowania i pieczy zastępczej.

W przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców biologicznych, pieczę zastępczą organizuje powiat. Piecza zastępcza zapewnia pracę z rodziną, umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia – opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym.

Dzieciom przebywającym w pieczy zastępczej zapewnia się tym samym przygotowanie do: godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych, nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji, a także dla zdobywania umiejętności społecznych.

Program odwołuje się do założeń systemu wsparcia rodziny i systemu wsparcia pieczy zastępczej, który jest całościowym sposobem organizowania wsparcia i usług realizowanych przez instytucje publiczne i niepubliczne, regulowanym szeregiem ustaw, w tym przede wszystkim ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej odwołuje się do założeń, a także między innymi: ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, ustawą z dnia 19 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawą z dnia 4 listopada 2016 r. o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem, rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej, rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2011 r. w sprawie szkoleń dla kandydatów do sprawowania pieczy zastępczej.

Program wpisuje się ponadto w Wielkopolski Program Wspierania Rodziny, Systemu Pieczy Zastępczej i Adopcji na lata 2021-2025 w szczególności odnosząc się do pierwszego z trzech głównych celów, który zakłada „Poprawę jakości życia rodzin, osób funkcjonujących w systemie wsparcia rodziny, systemu pieczy zastępczej i adopcji – w zakresie funkcjonowania ich członków (w tym w obszarze zdrowia psychicznego), rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych oraz konsekwencji, jakie ponoszą w ich wyniku dzieci, a także wsparcia potencjału osób żyjących w rodzinach do pełnienia różnych ról społecznych”.

Jednocześnie punktem wyjścia do opracowania Programu stała się postulowana w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Śremskim na lata 2021-2027 idea pierwszego celu operacyjnego, który brzmi: „Zintegrowany system wsparcia rodzin ze szczególnym uwzględnieniem pozycji dzieci i młodzieży”. W ramach powyższej idei w powiecie śremskim realizowane są dwa cele strategiczne, tj.:

1. Wzmacnianie systemu sprzyjającego rozwojowi dziecka w rodzinie i w środowiskach pozarodzinnych.
2. Rozwijanie systemu wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Fundamentem Programu jest maksymalne wykorzystanie istniejących zasobów i potencjału przy jednoczesnym jego rozwoju, którego misją jest stworzenie

takiego systemu wspierającego dziecko i rodzinę, który reaguje szybko, skutecznie i zapewnia bezpieczny stabilny rozwój.

2. Koordynator Programu oraz Partnerzy

Koordynatorem Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie, które sprawuje nadzór nad realizacją działań ustalonych w Programie.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie zadania Programu będzie wypełniać przy współpracy:

- Starostwa Powiatowego w Śremie,
- Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu powiatu śremskiego
  - Ośrodka Pomocy Społecznej w Śremie,
  - Ośrodka Pomocy Społecznej w Książu Wlkp.,
  - Ośrodka Pomocy Społecznej w Dolsku,
  - Ośrodka Pomocy Społecznej w Brodnicy,
- rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka,
- pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej,
- placówek opiekuńczo-wychowawczych,
- ośrodków adopcyjnych,
- Sądu – Wydziałów Rodzinnych Sądów Rejonowych,
- kuratorów sądowych i społecznych,
- Policji,
- Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Śremie,
- instytucji oświatowych działających na terenie powiatu śremskiego,
- służby zdrowia,
- organizacji pozarządowych,
- Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Poznaniu,
- innych podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny.

3. Adresaci programu

Program skierowany jest bezpośrednio do:

- osób pełniących funkcję rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka,

- usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej oraz opiekunów usamodzielniania,
- kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzącego rodzinny dom dziecka,
- dzieci przebywających w pieczy zastępczej,
- rodzin biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- rodzin pomocowych, sprawujących czasową opiekę nad dzieckiem w przypadku niesprawowania jej przez rodzinę zastępczą lub prowadzących rodzinny dom dziecka,
- osób do sprawowania opieki nad dzieckiem w rodzinie zastępczej,
- osób pracujących zawodowo w obszarze pieczy zastępczej,
- przedstawicieli instytucji i organizacji pozarządowych działających w obszarze wspierania pieczy zastępczej,
- pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie.

4. Sprawozdawczość i ewaluacja

Monitorowanie Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Śremskim na lata 2022-2024 odbywać się będzie na podstawie sporządzanej sprawozdawczości z wykonania zadań oraz analizy zebranych informacji nt. realizacji kierunków działań ujętych w Programie.

Ocena poszczególnych działań realizowanych w ramach celów będzie dokonywana corocznie poprzez przedstawienie raportu z realizacji Programu w sprawozdaniu z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie. Pozwoli to na bieżące śledzenie stopnia wykonania ujętych w Programie działań.

Program ma charakter otwarty i będzie podlegał ewaluacji w zależności od pojawiających się okoliczności formalno-prawnych oraz bieżących potrzeb.

Ocena Programu, która zostanie przeprowadzona po zakończeniu jego realizacji, pozwoli określić wszystkie uzyskane efekty oraz wskazać czynniki, które ułatwiały bądź utrudniały jego realizację. Pomocne w końcowej ocenie realizacji programu będą wymienione w harmonogramie wskaźniki przypisane do każdego zadania.

5. Finansowanie

W realizacji działań programowych stosowane będą mechanizmy finansowe pozwalające na jak najskuteczniejsze i najpełniejsze wykonywanie założonych zadań. Szczególne znaczenie ma tutaj zaangażowanie środków pochodzących z różnych źródeł, takich jak:

- 1) budżetu Powiatu Śremskiego,
- 2) budżetu państwa w ramach dotacji celowych na dofinansowanie zadań własnych z zakresu realizacji zadań wspierania rodziny oraz systemu pieczy zastępczej,
- 3) budżetu państwa w ramach dotacji celowych na dofinansowanie zadań rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- 4) budżetów samorządów gminnych, zobowiązanych do współfinansowania pobytu dzieci w pieczy zastępczej,
- 5) budżetów innych powiatów, zobowiązanych do zwrotu wydatków poniesionych na dzieci umieszczone w pieczy zastępczej na terenie powiatu śremskiego,
- 6) odpłatności rodziców biologicznych,
- 7) pozyskanych z innych źródeł, w tym funduszy i programów, środków Unii Europejskiej.

Planowanie wydatków na poszczególne działania dokonywane będzie corocznie, po uzyskaniu informacji o wielkości środków pozyskanych na dany rok.

III. DIAGNOZA

1. Charakterystyka pieczy zastępczej na terenie powiatu śremskiego w latach 2019-2021

System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań, mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach braku możliwości sprawowania opieki i wychowania przez rodziców naturalnych. Pobyt dziecka w systemie rodzinnej pieczy zastępczej pozwala na nawiązanie więzi rodzinnych, zapobiegających i chroniących przed następstwami osamotnienia i choroby sieroczej. Dla wielu wychowanków rodzin zastępczych są to jedyne, pozytywne i stabilne relacje rodzinne. Jeżeli powrót dziecka pod ponowną opiekę rodziców biologicznych napotyka na trwałą przeszkodę i jest niemożliwy, wówczas działania nakierowane są na umożliwienie przysposobienia dziecka przez prawidłowo funkcjonującą rodzinę adopcyjną lub zapewnienie mu stałej opieki i wychowania w środowisku zastępczym.

Jednym z zadań pieczy zastępczej jest przygotowanie dziecka do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki, nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych, a także zaspokojenie potrzeb dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb emocjonalnych, bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

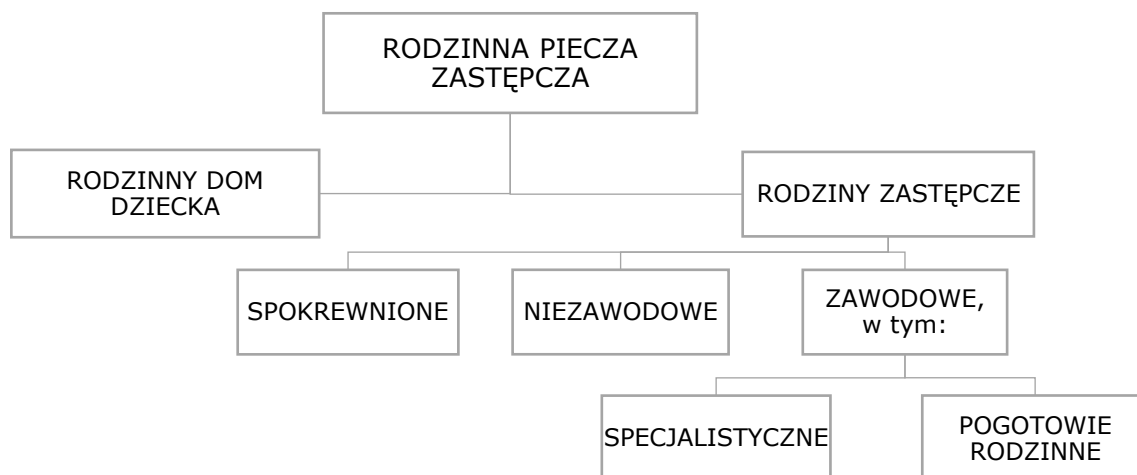
W celu nakreślenia kierunku działań mających za zadanie rozwój rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2022 - 2024 poniżej dokonano analizy obszaru rodzinnej pieczy zastępczej.

Pieczą zastępczą sprawowaną jest w dwóch formach: rodzinnej i instytucjonalnej. Na terenie powiatu śremskiego funkcjonuje forma rodzinnej pieczy zastępczej.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- 1) rodzina zastępcza spokrewniona,
- 2) rodzina zastępcza niezawodowa,
- 3) rodzina zastępcza zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna,
- 4) rodzinny dom dziecka.

Rysunek 1. Podział rodzinnej pieczy zastępczej:

Opracowanie własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie

Rodzinę zastępczą spokrewnioną tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będący wstępnymi (np. dziadkowie) lub rodzeństwem dziecka.

Rodzinę zastępczą zawodową lub rodzinę zastępczą niezawodową oraz rodzinny dom dziecka tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka (np. krewni i powinowaci, niespokrewnieni).

W rodzinie zastępczej zawodowej lub niezawodowej, w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż 3 dzieci lub osób. W razie konieczności umieszczenia w rodzinie zastępczej rodzeństwa dopuszczalne jest umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci.

W rodzinnym domu dziecka może maksymalnie przebywać 8 dzieci, w przypadku licznego rodzeństwa dopuszczalne jest umieszczenie większej liczby dzieci. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej dziecko może pozostać w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka do osiągnięcia pełnoletności, a następnie w przypadku podjęcia dalszego kształcenia może przebywać w dotychczasowej formie pieczy do ukończenia 25 roku życia.

W przypadku gdy w rodzinie zastępczej zawodowej lub rodzinie zastępczej niezawodowej przebywa więcej niż 3 dzieci lub w szczególnie uzasadnionych przypadkach, na wniosek rodziny zastępczej, można zatrudnić osobę do pomocy

przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich. Osobą zatrudnioną do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich może być także małżonek niepobierający wynagrodzenia z tytułu umowy o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej.

Tabela 1. Rodzinna piecza zastępcza na terenie powiatu śremskiego z podziałem na poszczególne typy rodzin (stan na ostatni dzień roku sprawozdawczego):

Wyszczególnienie	2019		2020		2021	
	Liczba rodzin zastępczych	Liczba dzieci	Liczba rodzin zastępczych	Liczba dzieci	Liczba rodzin zastępczych	Liczba dzieci
Rodzin zastępczych ogółem	42	76	40	78	43	85
Rodziny zastępcze spokrewnione	22	30	20	30	20	29
Rodziny zastępcze niezawodowe	15	29	15	32	16	27
Rodzin zastępcze zawodowe, w tym:	5	17	5	16	6	23
Zawodowe (bez specjalizacji)	3	14	3	14	4	16
Specjalistyczne	2	3	2	2	2	7
Pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	0	0	0	0	0	0
Rodzinne domy dziecka	0	0	0	0	1	6

Opracowanie własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie

W powiecie śremskim w latach 2019-2021 ogólna liczba rodzin zastępczych kształtowała się na podobnym poziomie.

W 2019 r. funkcjonowały 42 rodziny zastępcze, w 2020 r. liczba rodzin zmalała do 40, a w 2021 r. wzrosła do 43, w tym jedna rodzina została przekształcona w rodzinny dom dziecka.

Najliczniejszą grupę wśród wszystkich rodzin zastępczych stanowiły rodziny zastępcze spokrewnione. Stan ten spowodowany był faktem, iż w myśl art. 41 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej rodzinę zastępczą spokrewnioną tworzą wstępni (dziadkowie lub pradiadkowie) lub rodzeństwo dziecka. Powyższe uwzględnia dobro dziecka oraz więzi rodzinne. W perspektywie omawianych trzech lat liczba tych rodzin nieznacznie spadła i wynosiła w 2019 r. – 22, w 2020 r. i 2021 r. – 20 rodzin.

Kolejną grupę rodzin pod względem liczebności stanowiły rodziny zastępcze niezawodowe, których liczba w latach 2019-2021 kształtowała się na tym samym poziomie, tj. 2019 r. i 2020 r. – funkcjonowało 15, a w 2021 r. – 16 rodzin zastępczych niezawodowych.

W latach 2019 – 2020 ogólna liczba rodzin zastępczych zawodowych wynosiła 5. W 2021 r. podpisano umowę z 1 małżeństwem na pełnienie funkcji zawodowej rodziny zastępczej. Ponadto w 2021 r. podpisano z 1 rodziną zastępczą niezawodową umowę na pełnienie funkcji rodzinnego domu dziecka.

Dokonując porównania danych, daje się zaobserwować wzrost liczby dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej: w 2019 r. – 76 dzieci, w 2020 r. – 78 dzieci, a w 2021 r. 85 dzieci. Jest to wskaźnik wzrostowy o 10,6%. Nadmienić należy, iż utrzymująca się na stałym poziomie liczba rodzin zastępczych, przy liczbie obecnie umieszczonych dzieci powoduje sytuację braku miejsc w przypadku konieczności umieszczenia nowego dziecka w rodzinie zastępczej. W związku z powyższym w sytuacji zagrożenia zdrowia i życia dziecka pojawia się konieczność jego umieszczania w rodzinnej pieczy zastępczej (za zgodą rodziców zastępczych) powyżej ustawowo określonego limitu. Biorąc pod uwagę powyższe Organizator rodzinnej pieczy zastępczej w 2022 r. musi podjąć działania zmierzające do przekształcenia rodzin zastępczych zawodowych, w których umieszczonych jest powyżej trojki dzieci nie stanowiących rodzeństwa, w rodzinne domu dziecka. Jednocześnie wśród rodziców niezawodowych, którzy posiadają doświadczenie i często potencjał radzenia sobie z problemami wychowawczymi i rozwojowymi u dzieci, upatrywać można kandydatów na przyszłych rodziców zastępczych zawodowych.

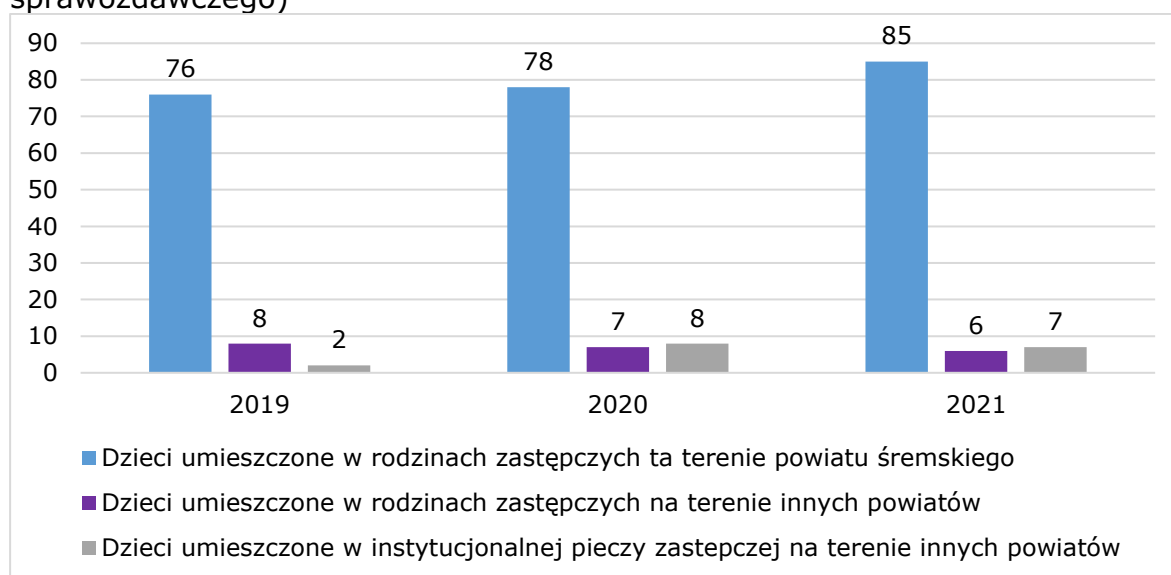
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie prowadzi również sprawy związane z umieszczaniem dzieci pochodzących z terenu powiatu śremskiego, całkowicie lub częściowo pozbawionych opieki rodziców, w pieczy zastępczej na terenie innych powiatów. Powyższe dotyczy przede wszystkim dzieci, których najbliższa rodzina gotowa pełnić funkcję rodziny zastępczej zamieszkuje na terenie innego powiatu. Innym powodem jest brak wolnych miejsc w pieczy zastępczej dla danego dziecka w określonym momencie. Na koniec 2021 r. w innych powiatach przebywało łącznie 6 dzieci.

Na terenie Powiatu Śremskiego nie funkcjonuje placówka opiekuńczo – wychowawcza do której Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie mogłoby

kierować dzieci pozbawione opieki i wychowania rodziców. W związku z powyższym Centrum wnioskuje o skierowanie dzieci pochodzących z terenu powiatu śremskiego do placówek w innych powiatach. Na koniec 2021 roku w placówkach opiekuńczo – wychowawczych przebywało 7 dzieci. Organizator Pieczy Zastępczej jako ostateczność traktuje możliwość umieszczenia dziecka w placówce. Zdarza się, że względu na wiek dziecka bądź pojawiające się trudności wychowawcze rodziny zastępcze nie są gotowe do jego przyjęcia bądź dalszej opieki nad nim. Wtedy umieszczenie dziecka w placówce staje się jedynym rozwiązaniem zapewniającym bezpieczeństwo dziecku.

Na terenie Powiatu Śremskiego obecnie nie ma dzieci oczekujących na umieszczenie w rodzinie zastępczej czy placówce opiekuńczo – wychowawczej – wszystkie dzieci są zabezpieczone zgodnie z postanowieniami sądu.

Wykres 1. Liczba dzieci w pieczy zastępczej (stan na ostatni dzień roku sprawozdawczego)

Opracowanie własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie

Analiza przyczyn umieszczenia dzieci w zastępczych formach pieczy wskazuje, że najczęstszym powodem tej sytuacji są: uzależnienia oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, które odpowiadają za trwałą dysfunkcję rodziny. Dzieci były również umieszczane z powodu przemocy w rodzinie, niepełnosprawności co najmniej jednego członka rodziny a także sieroctwa lub półsierota. Szczegółowa analizę przyczyn umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej z uwzględnieniem wieku dzieci obrazuje poniższa tabela:

Tabela 2. Dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Śremskim na koniec grudnia 2021 r.

Wyszczególnienie	Liczba dzieci				
	w rodzinach zastępczych spokrewnionych	w rodzinach zastępczych niezawodowych	w rodzinach zastępczych zawodowych		w rodzinnym domu dziecka
			ogółem	w tym specjalistyczne	
Dzieci umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej w wieku:	29	27	23	7	6
poniżej 1 roku życia	0	1	0	0	0
Od 1 roku do 3 lat	0	3	2	0	0
4-6 lat	3	7	0	0	1
7-13 lat	15	6	14	3	4
14-17 lat	10	6	5	3	1
18-24 lat	1	4	2	1	0
Dzieci umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej, z tego na skutek:	29	27	23	7	6
sieroctwa	3	0	0	0	0
pólsieroctwa	2	3	0	0	0
uzależnienia rodziców, w tym:	10	7	5	3	0
od alkoholu	10	7	5	3	0
przemocy w rodzinie	2	1	9	3	2
bezzadności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	8	7	9	1	4
niepełnosprawności przynajmniej jednego z rodziców	4	0	0	0	0
długotrwałej lub ciężkiej choroby co najmniej jednego z rodziców	0	7	0	0	0
ubóstwa	0	0	0	0	0
bezrobocia	0	0	0	0	0
nieodpowiednich warunków mieszkaniowych	0	0	0	0	0
pobytu za granicą co najmniej jednego z rodziców (praca zarobkowa)	0	0	0	0	0
inne	0	2	0	0	0

Opracowanie własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Śreміe

Działania Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej podejmowane wobec dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej oraz praca rodzin zastępczych nad powrotem dzieci z pieczy zastępczej w latach 2019-2021 zaowocowało tym, iż 4 dzieci powróciła do domów rodzinnych, 3 dzieci z uregulowaną sytuacją prawną trafiło do adopcji.

Tabela 3. Odływ dzieci z pieczy zastępczej w latach 2019-2021

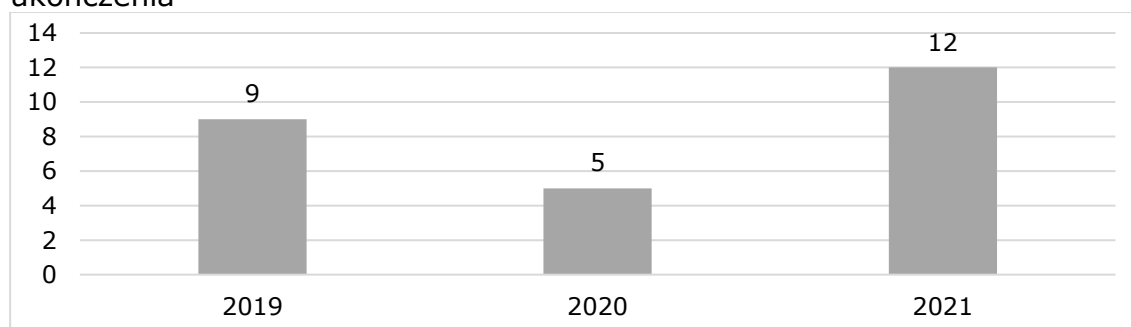
Trwałe rozwiązanie sytuacji dziecka:	2019	2020	2021
Powrót do rodziny naturalnej	3	1	0
Adopcja	0	1	2

Opracowanie własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie

Pozyskanie wystarczającej liczby kandydatów, spełniających kryteria ustawowe oraz mających odpowiednie predyspozycje i motywacje do prowadzenia rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu śremskiego, jest stale niezbędne i stanowi jeden z głównych kierunków działań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie, który regularnie prowadzi kampanię na rzecz rodzicielstwa zastępczego. Celem kampanii jest pozyskanie z grona mieszkańców powiatu kandydatów na rodziców zastępczych. W ramach promocji rodzicielstwa zastępczego organizowane są ponadto konferencje dla rodzin zastępczych i osób zainteresowanych tematem pieczy zastępczej. Promocja pieczy zastępczej realizowana jest poprzez artykuły w prasie, publikowanie informacji na stronie internetowej oraz w mediach społecznościowych. Rodzicielstwo zastępcze promowane jest także poprzez dystrybucję plakatów, ulotek oraz poradników, przesyłanych do instytucji, organizacji i placówek działających na terenie powiatu.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie prowadzi stały nabór kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Co najmniej raz w roku Centrum organizuje szkolenie dla kandydatów na rodziny zastępcze, które poprzedzone jest procesem kwalifikacyjnym. Poniżej przedstawiamy dane dotyczące liczby osób, które przeszły proces kwalifikacji i ukończyły szkolenie.

Wykres 2. Liczba osób, które ukończyły szkolenie i otrzymały świadectwo jego ukończenia

Opracowanie własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie

Analizując powyższy wykres można zaobserwować, iż w roku 2020 było tylko 5 kandydatów gotowych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, upatrywać tego stanu rzeczy można w pandemii COVID-19, która ograniczała możliwości nie tylko Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, ale również samych osób zainteresowanych. Wiele działań zostało wstrzymanych lub ograniczonych, w tym zabezpieczanie dzieci w rodzinnych formach pieczy zastępczej. Ponadto obawy społeczeństwa mogły potęgować niechęć potencjalnych kandydatów do zgłoszenia się do procesu kwalifikacyjnego na pełnienie funkcji rodziny zastępczej.

W roku 2021 widać wzrost liczby osób, które przeszły kwalifikację, przystąpiły do szkolenia i otrzymały świadectwo jego ukończenia. Pomimo zauważalnego wzrostu zainteresowania byciem rodzicem zastępczym, zaznaczyć należy iż część z kandydatów biorących udział w szkoleniu stanowią osoby, u których zgodnie z postanowieniem sądu umieszczono już dzieci (zazwyczaj jest to najbliższa rodzina tj. ciocia, wuja), a oni uczestnicząc w szkoleniu dopełniając formalności, do których zostali zobowiązani przez sąd. Kandydaci tacy nie są gotowi do przyjęcia kolejnych dzieci, które nie są z nimi spokrewnione.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie wspiera również osoby opuszczające, po osiągnięciu pełnoletności pieczę zastępczą.

Osoba, która po osiągnięciu pełnoletności opuściła pieczę zastępczą zostaje objęta pomocą mającą na celu jej życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem.

Warunkiem do uzyskania pomocy jest zobowiązanie się osoby usamodzielnianej do realizacji opracowanego wspólnie z opiekunem indywidualnego planu usamodzielnienia.

Osoba usamodzielniana może skorzystać z następujących form pomocy:

- 1) pomoc pieniężna na usamodzielnienie,
- 2) pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki,
- 3) pomoc rzeczowa na zagospodarowanie,
- 4) pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz w uzyskaniu zatrudnienia.

W związku z realizacją indywidualnych programów usamodzielniania przez osoby opuszczające pieczę zastępczą, w latach 2019-2021 z pomocy korzystała następująca liczba wychowanków:

Tabela 4. Pomoc dla osób usamodzielnianych

Rok	Pomoc dla osoby usamodzielnianej, z tego:	Liczba osób	Wydatki w zł
2019	na kontynuowanie nauki	15	70 891,85
	na usamodzielnienie	0	0,00
	na zagospodarowanie	1	4 472,02
2020	na kontynuowanie nauki	19	72 382,17
	na usamodzielnienie	3	17 348,00
	na zagospodarowanie	3	13 129,83
2021	na kontynuowanie nauki	16	77 840,05
	na usamodzielnienie	6	34 574,00
	na zagospodarowanie	5	19 264,63

Opracowanie własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie

Na terenie Powiatu śremskiego nie funkcjonują mieszkania chronione. W związku z potrzebą usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej dotyczącej pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie udziela pomocy m.in. finansowej na powyższy cel zgodnie z Zarządzeniem nr 16/2017 kierownika Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie z dnia 15 maja 2017 r. Pomoc, o której mowa powyżej, może być udzielona w szczególności na:

- udzielenie wsparcia w celu uzyskania mieszkania socjalnego z zasobów gminy,
- dofinansowanie do wydatków związanych z wynajmem lokalu – do 500 zł miesięcznie.

W roku 2019 i 2020 do tutejszego Centrum nie wpłynął żaden wniosek na powyższy cel. W roku 2021 r. Centrum przyznało pomoc na powyższy cel 1 usamodzielnianej osobie, opuszczającej rodzinę zastępczą zawodową. Pomocy wynosiła 1 405,59 zł.

2. Podsumowanie rozwoju pieczy zastępczej w latach 2019-2021

W zakresie rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie w okresie 2019-2021 zrealizowało następujące działania:

- podejmowało działania w celu promocji rodzicielstwa zastępczego oraz naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej oraz zawodowej poprzez dystrybucje ulotek, plakatów, emisję treści promujących pieczę zastępczą na banerach oraz spocie reklamowym, zamieszczanie artykułów w prasie lokalnej oraz mediach społecznościowych, organizację wydarzeń promujących rodzicielstwo zastępcze, tj. Akcja „Z rodziną nam po drodze”, Akcja „Kto czyta...”.

Podjęte działania przyczyniły się do zgłoszenia kandydatów chętnych do pełnienia roli rodzin zastępczych, jednak w odniesieniu do pojawiających się coraz częściej potrzeb pilnego zabezpieczenia umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej liczba nowo powstających rodzin jest niewystarczająca;

- w celu wzmocnienia rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu śremskiego działa grupa wsparcia dla rodzin zastępczych. Spotkania grupy wsparcia stanowią możliwość zbudowania forum wymiany doświadczeń oraz otrzymania wsparcia w grupie osób pełniących podobną rolę. W myśli idei samopomocy uczestnicy stanowią dla siebie wzajemną pomoc, korzystanie z sił i wsparcia grupy, źródło zasobów, inspiracji i motywacji do działania. Udział w grupie wsparcia jest dobrowolny, zgodny z wewnętrzną gotowością poszczególnych osób i rodzin do wprowadzania zmian w swoim życiu i rodzinie. Spotkania organizowane były raz w miesiącu i prowadzone zarówno przez specjalistów tj. psycholog, pedagog, koordynator rodzinnej pieczy zastępczej jak również bez udziału pracowników Centrum. W roku 2020 kierując się dobrem i bezpieczeństwem osób korzystających ze wsparcia w związku z epidemią COVID-19 zrezygnowano z organizacji tej formy pomocy;
- organizowano akcję charytatywną „Odkryj w sobie Świętego Mikołaja”, w ramach której pozyskani ze społeczności lokalnej „Święci Mikołajowie” przygotowywali corocznie prezenty dla dzieci z pieczy zastępczej oraz dzieci z niepełnosprawnościami. Akcja z roku na rok cieszy się coraz większym powodzeniem i zapewnia dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej źródło radości ze spełnionych marzeń;
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Śreмі oprócz świadczeń obowiązkowych przyznaje także świadczenia fakultatywne: na pokrycie kosztów związanych z przyjęciem dziecka do rodziny, z tytułu wystąpienia zdarzeń losowych, dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem

- zamieszkania, świadczenie na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu lokalu mieszkalnego dla rodzin zawodowych;
- aktywna współpraca Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie ze środowiskiem lokalnym, ośrodkami pomocy społecznej, sądami, kuratorami, policją, instytucjami oświatowymi, placówkami zdrowia, organizacjami pozarządowymi pozwoliła na wypracowanie modelu kooperacyjnego działania w zakresie wspierania dziecka i rodziny;
  - w 2021 roku tutejsze Centrum przygotowało program szkolenia podnoszącego kompetencję rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych w ramach „Akademii Świadomego Rodzica” w wymiarze 150 godzin. Szkolenie to składa się z 7 bloków tematycznych i jest realizowane w latach 2021 – 2022;
  - od 2020 r. Centrum zatrudnia 2 psychologów – psychologa dziecięcego, który wspiera dzieci umieszczone w rodzinach zastępczych oraz usamodzielniające się, a także psychologa dla dorosłych wspierającego rodziców zastępczych, osoby w kryzysie;
  - od 2020 r. PCPR zatrudnia mediatora, który w ramach wykonywanych obowiązków prowadzi mediacje, wspiera rodziny w rozwiązaniu sytuacji konfliktowych;
  - wprowadzono procedury kwalifikowania kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe, zawodowe lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie;
  - wprowadzono procedury wspierania i oceny rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka obowiązujące w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie;
  - wprowadzono procedury przyznawania świadczeń rodzinom zastępczym oraz usamodzielniającym się wychowankom pieczy zastępczej;
  - podnoszono wysokość wynagrodzenia wszystkim zawodowym rodzinom zastępczym;
  - utworzono 1 rodzinny dom dziecka;
  - organizowano szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej;
  - uruchomiono Klub Wolontariusza Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie;

- zatrudniano osoby w ramach umowy zlecenia do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich;
- organizator rodzinnej pieczy zastępczej sporządzał okresowe oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej;
- organizator rodzinnej pieczy zastępczej dokonywał ocen rodzin zastępczych;
- przeprowadzono badania psychologiczne i pedagogiczne dotyczące motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej;
- podnoszono kwalifikacje pracowników organizatora rodzinnej pieczy zastępczej poprzez umożliwienie im udziału w konferencjach, warsztatach, szkoleniach czy spotkaniach;
- organizowano superwizje dla koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej;
- występowano do sądu o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem uregulowania jego sytuacji prawnej;
- występowano do sądu o przyznanie świadczenia alimentacyjnego;
- organizowano spotkania rodziców biologicznych z dziećmi umieszczonymi w pieczy zastępczej w celu utrzymywania kontaktów i podtrzymywania więzi;
- zgłaszano dzieci przebywające w pieczy zastępczej do procesu adopcyjnego;
- przyznawano osobom usamodzielniającym się z rodziny zastępczej świadczenia na kontynuowanie nauki, na usamodzielnienie i na zagospodarowanie w formie rzeczowej.

3. Analiza SWOT obszaru wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej

Analizę SWOT zastosowano jako narzędzie do usystematyzowania mocnych i słabych stron, a także szans i zagrożeń dotyczącej wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Przedstawia ona kluczowe (strategiczne) czynniki decydujące o potencjale systemu i wpływające na możliwości jego rozwoju.

- Mocne strony - zalety, atuty systemu, wszystko to, co może być wykorzystane do jego wzmocnienia i rozwoju.
- Słabe strony - ograniczenia, bariery systemu utrudniające skuteczne działanie.
- Szanse – istniejące lub przewidywane zjawiska, procesy, trendy w „otoczeniu” systemu, które mogą być szansą korzystnej zmiany w analizowanym obszarze.

- Zagrożenia – istniejące lub przewidywane zjawiska, procesy, trendy w „otoczeniu” systemu, które utrudniają funkcjonowanie systemu pieczy zastępczej w Powiecie Śremskim, mogą być barierą w jego rozwoju.

Tabela 5. ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – funkcjonowanie zawodowych rodzin zastępczych na terenie powiatu, – wykwalifikowana i doświadczona kadra PCPR w Śreмі, – współpraca instytucji zajmujących się problematyką dziecka i rodziny, – dostęp do pomocy specjalistycznej dla rodzin zastępczych, – udzielanie wsparcia usamodzielnianym wychowankom pieczy zastępczej, – specjalistyczne wsparcie psychologiczne, prawne, pedagogiczne i socjalne, – realizacja programów i projektów finansowanych ze źródeł zewnętrznych, – realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz programów osłonowych, – wsparcie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej i zespołu ds. rodzinnej pieczy zastępczej, – współpraca z innymi powiatami w kwestii umieszczania dzieci w pieczy zastępczej. 	<ul style="list-style-type: none"> – brak osób chętnych do tworzenia nowych rodzin zastępczych, – niefunkcjonowanie na terenie powiatu rodzin pełniących funkcję pogotowia, – brak wolontariuszy do pracy w pieczy zastępczej, – brak rodzin pomocowych, – trudność w umieszczaniu w pieczy zastępczej rodzeństw wielodzietnych w różnym wieku (zasada nierozdzielania rodzeństwa) lub dzieci z niepełnosprawnością, – brak propozycji pracy dla usamodzielnianych wychowanków, – mała oferta mieszkań socjalnych oraz brak mieszkań treningowych dla usamodzielnianych wychowanków, – mała ilość organizacji pozarządowych działających w zakresie pomocy dziecku i rodzinie, – długotrwałe uzależnienie rodzin od świadczeń pomocy społecznej, – brak chęci rodziców biologicznych do poprawy swojej sytuacji głównie w sferze opiekuńczo – wychowawczej, w kierunku powrotu dzieci do rodzin naturalnych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – działania promujące rodzinną pieczę zastępczą, – dostęp do środków zewnętrznych w tym środków unijnych, – udział w programach i projektach organizowanych przez MRiPS, WUW, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> – mała liczba kandydatów do sprawowania funkcji rodziny zastępczej, – brak kandydatów na przyjęcie do rodzinnej pieczy zastępczej dzieci z niepełnosprawnością, z zaburzeniami zachowania,

- współpraca z ośrodkami adopcyjnymi,
- praca z rodzicem biologicznym,
- podnoszenie kwalifikacji przez pracowników.

- nastolatków,
- mała liczba funkcjonujących rodzin zastępczych zawodowych,
- przewaga motywów ekonomicznych w podejmowaniu decyzji o przyjęciu funkcji rodziny zastępczej
- wypalenie zawodowe rodzin zastępczych,
- powrót dorosłych wychowanków po opuszczeniu pieczy zastępczej do dysfunkcyjnego środowiska,
- problemy wychowawcze w pieczy zastępczej,
- przeciągające się postępowania sądowe dot. małoletnich dzieci,
- wypalenie zawodowe pracowników.

Opracowanie własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie

4. Coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych

Zgodnie z art. 180 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej 3-letnie powiatowe programy rozwoju pieczy zastępczej winny zawierać coroczne limity rodzin zastępczych zawodowych.

W ustawie nie ma określonego limitu na dany rok. Biorąc pod uwagę dobro małoletnich dzieci, pozbawionych opieki rodziców biologicznych, należy limit ten dostosować do potrzeb zapewnienia właściwej opieki, jak również do możliwości finansowych powiatu. Należy zwrócić również uwagę, że pomimo prowadzonych działań promocyjnych nie ma osób chętnych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

Proponowany limit nowo powstałych rodzin zastępczych zawodowych na lata 2022-2024 przedstawia się następująco:

Tabela 6. Limit rodzin

ROK	LICZBA NOWO POWSTAŁYCH RODZIN
2022	1 rodzina zastępcza zawodowa/rodzinny dom dziecka
2023	1 rodzina zastępcza zawodowa/rodzinny dom dziecka
2024	1 rodzina zastępcza zawodowa/rodzinny dom dziecka

Opracowanie własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie

IV. CELE PROGRAMU I PLANOWANE DO REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘCIA

Dziecku, któremu rodzina biologiczna nie jest w stanie zapewnić opieki i wychowania należy zorganizować opiekę zastępczą. Rodzinna forma opieki zastępczej jest szasną na wzrastanie dziecka w warunkach zbliżonych do naturalnych. Kładąc nacisk na rozwijanie rodzinnych form opieki zastępczej oraz kompleksową pracę z rodziną biologiczną działamy na rzecz powrotu dziecka do domu rodzinnego. Pozyskanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz wspieranie rodzin już funkcjonujących przyczyni się do wzmocnienia obecnego systemu opieki. Zakres udzielonego wsparcia wiąże się między innymi z pracą dotyczącą problemów opiekuńczo-wychowawczych dzieci umieszczonych w pieczy, trudności związanych z kontaktami z rodzinami biologicznymi, wypaleniem zawodowym. Opiekunowie zastępczy wkładają wiele pracy w przezwyciężanie trudnych sytuacji wynikających z licznych negatywnych doświadczeń dzieci przyjętych na wychowanie tj. przemoc, alkoholizm, zagrożenie życia, sieroctwo, choroba, niepełnosprawność i wiele innych często ze sobą scalonych wieloproblemowo. Wyrównywanie braków i niedoskonałości rozwoju biologicznego, psychicznego, społecznego, kulturalnego dziecka jest przypisane opiekunom zastępczym. Aby mogli oni prawidłowo wypełniać powierzone funkcje powinni być wspierani przez instytucje i organizacje działające na rzecz dziecka i rodziny.

Zatem celem głównym Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Śremskim na lata 2022-2024 jest:

Tworzenie warunków do dalszego rozwoju pieczy zastępczej z powiecie śremskim oraz profesjonalizacja udzielanego wsparcia

Cel ten rozwinięty został o następujące cele szczegółowe, które wskazują na główne obszary działań Powiatu Śremskiego w obrębie zadań wynikających z pieczy zastępczej:

1. Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej oraz integracja środowiska

2. Wspieranie funkcjonowania rodzinnej pieczy zastępczej i przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym
3. Zwiększenie szans dzieci na powrót do środowiska rodzinnego
4. Wzmacnianie kompetencji społecznych i zawodowych usamodzielnianych wychowanków
5. Podnoszenie jakości świadczonych usług w zakresie pieczy zastępczej.

Tabela 7. Harmonogram działań

Cel 1.	
Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej oraz integracja środowiska	
Kierunki działań	Wskaźniki realizacji
A. Promocja rodzinnych form pieczy zastępczej oraz budowanie pozytywnego wizerunku rodzinnej pieczy zastępczej	liczba i rodzaj przeprowadzonych działań informacyjno-promocyjnych; liczba rozpropagowanych materiałów promocyjnych; liczba zrealizowanych publikacji dotyczących pozytywnego wizerunku pieczy zastępczej;
B. Pozyskanie kandydatów na rodziców zastępczych, w tym do prowadzenia rodzinnych domów dziecka.	liczba pozyskanych kandydatów do pełnienia poszczególnych form pieczy zastępczej;
C. Prowadzenie kwalifikacji oraz organizowanie szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze oraz do prowadzenia rodzinnych domów dziecka.	liczba osób które otrzymały pozytywną kwalifikację do szkolenia; liczba przeprowadzonych szkoleń; liczba osób, które uzyskały świadectwo ukończenia szkolenia; liczba osób, które uzyskały zaświadczenie kwalifikacyjne; liczba nowoutworzonych rodzin zastępczych;
D. Integracja środowiska rodzinnej	liczba i rodzaj zorganizowanych

	pieczy zastępczej, m.in. poprzez organizowanie spotkań integracyjnych i okolicznościowych, w tym obchodów Dnia Rodzicielstwa Zastępczego	spotkań;
E.	Organizacja inicjatyw i warsztatów integracyjnych oraz rozwojowych dla dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej, w oparciu o zgłoszone potrzeby rodzin bądź potrzeby zauważone przez pracowników Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej.	ilość przeprowadzonych inicjatyw; liczba dzieci uczestniczących w inicjatywach;
F.	Realizacja programów i projektów na rzecz pieczy zastępczej.	liczba realizowanych działań; liczba osób objętych wsparciem.

Cel 2.

Wspieranie funkcjonowania rodzinnej pieczy zastępczej i przeciwdziałanie sytuacjom kryzysowym

Kierunki działań		Wskaźniki realizacji
A.	Organizowanie szkoleń podnoszących kompetencje wychowawcze rodzin zastępczych w oparciu o zgłoszone potrzeby rodzin bądź potrzeby zauważone przez pracowników Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej.	liczba przeprowadzonych szkoleń; liczba osób uczestniczących w szkoleniach;
B.	Udzielanie rodzinom zastępczym specjalistycznego wsparcia, w tym: psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, mediacyjnego oraz terapeutycznego.	liczba rodzin objętych specjalistycznym wsparciem; liczba zatrudnionych specjalistów; ilość przeprowadzonych spotkań z rodzinami korzystającymi ze wsparcia;
C.	Zapewnienie rodzinom zastępczym oraz rodzinnym domom dziecka	liczba zatrudnionych koordynatorów;

	wsparcia koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.	liczba rodzin objętych wsparciem koordynatorów;
D.	Prowadzenie grupy wsparcia dla rodzin zastępczych.	Ilość zorganizowanych spotkań; liczba osób korzystających z zajęć w ramach grupy wsparcia;
E.	Wsparcie rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka poprzez rodziny pomocowe.	liczba rodzin, które skorzystały ze wsparcia rodziny pomocowej; liczba rodzin pomocowych; liczba dzieci umieszczonych w rodzinach pomocowych;
F.	Zatrudnianie osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.	liczba rodzin, które skorzystały ze wsparcia osoby do pomocy; liczba przepracowanych godzin przez osoby do pomocy;
G.	Organizacja pomocy wolontariuszy dla rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, min. w pomocy w nauce, organizacji czasu wolnego.	liczba rodzin, którym udzielono wsparcia wolontariuszy; liczba dzieci, które zostały objęte wsparciem wolontariuszy; liczba wolontariuszy; liczba przepracowanych godzin przez wolontariuszy; formy działań w ramach organizacji wolontariatu;
H.	Wsparcie funkcjonowania rodzin zastępczych zawodowych poprzez podniesienie ich wynagrodzenia.	ilość podwyżek wynagrodzenia;
I.	Organizacja grupy wsparcia dla dzieci i młodzieży przebywającej w pieczy zastępczej.	ilość zorganizowanych spotkań; liczba osób korzystających z zajęć w ramach grupy wsparcia;
J.	Wspieranie rodzin zastępczych wychowujących dzieci i młodzież z niepełnosprawnością w zakresie rehabilitacji społecznej.	liczba dzieci i młodzieży korzystających z poszczególnych form rehabilitacji społecznej; kwoty wydatkowanych środków.

Cel 3:**Zwiększenie szans dzieci na powrót do środowiska rodzinnego**

	Kierunki działań	Wskaźniki realizacji
A.	Dążenie do skrócenia tymczasowej opieki zastępczej i uregulowania sytuacji prawnej dzieci poprzez stałą współpracę ze sądem, kuratorami, asystentami rodzin, ośrodkami adopcyjnymi.	liczba sporządzonych planów pomocy dziecku przy udziale asystenta rodziny; liczba ocen sytuacji dziecka dokonanych z udziałem asystenta rodziny; liczba rodzin biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy objętych pracą asystenta rodziny; liczba spotkań Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej z kuratorami; liczba wniosków do sądu o uregulowanie sytuacji prawnej dziecka; liczba wychowanków posiadających uregulowaną sytuację prawną;
B.	Wzmocnienie współpracy i wymiana informacji międzyinstytucjonalnej na rzecz dziecka i rodziny.	liczba spotkań dotyczących omówienia sytuacji dziecka i rodziny; liczba informacji uzyskanych o rodzinie biologicznej;
C.	Zorganizowanie i wyposażenie pokoju przyjaznego dziecku i rodzinie do realizacji kontaktów dzieci przebywających w pieczy zastępczej z rodziną biologiczną.	ilość utworzonych/funkcjonujących pokoi; liczba zatrudnionych specjalistów prowadzących spotkania w pokoju;
D.	Umożliwienie i pomoc w kontaktach dzieci umieszczonych w pieczy	liczba zorganizowanych spotkań dzieci z rodzinami biologicznymi;

	zastępczej z rodzicami biologicznymi.	Liczba dzieci dla których organizowano w PCPR spotkania z rodziną biologiczną;
E.	Monitorowanie urlopowań do domów rodzinnych dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej.	liczba dzieci urlopowanych do domów rodzinnych; liczba informacji przekazanych instytucjom pracującym z rodzinami;
F.	Przeprowadzanie szkoleń z zakresu prawidłowych metod wychowawczych dla rodziców biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej współpracujących na rzecz powrotu dzieci do rodzin.	liczba osób uczestniczących w szkoleniach; liczba zorganizowanych szkoleń;
G.	Umożliwienie rodzinom biologicznym specjalistycznego poradnictwa, w tym prawnego, psychologicznego, pedagogicznego.	liczba i rodzaj udzielonych porad; liczba osób, które skorzystały z poradnictwa;
H.	Kontrolowanie sytuacji rodziny po jej reintegracji.	liczba wizyt u rodziny po reintegracji.
Cel 4.		
Wzmacnianie kompetencji społecznych i zawodowych usamodzielnianych wychowanków		
Kierunki działań		Wskaźniki realizacji
A.	Podnoszenie wiedzy i świadomości wychowanków pieczy zastępczej na temat znaczenia procesu usamodzielnienia.	liczba opracowanych publikacji; liczba rozpropagowanych publikacji; liczba informacji na stronach internetowych PCPR; liczba zorganizowanych szkoleń/spotkań/pogadaniek nt. procesu usamodzielnienia;
B.	Wspieranie osób usamodzielnianych	liczba realizowanych

	w aktywnym uczestniczeniu w życiu społecznym, kontynuowaniu nauki i uzyskiwaniu kwalifikacji zawodowych	indywidualnych programów usamodzielnienia; liczba wychowanków, którzy zakończyli proces usamodzielnienia; liczba pracowników współpracujących z osobami usamodzielnianymi;
C.	Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych w tym wsparcie w opłaceniu czynszu za mieszkanie/pomoc w pozyskaniu mieszkania z zasobów gminy.	liczba osób korzystających z pomocy w opłaceniu czynszu za mieszkanie; liczba zaopiniowanych wniosków o przydzielenie mieszkania socjalnego; liczba wychowanków, którzy uzyskali mieszkania z zasobów gmin;
D.	Wsparcie specjalistyczne wychowanków pieczy zastępczej poprzez konsultacje psychologiczne, prawne, pedagogiczne.	ilość i rodzaj udzielonego wsparcia; liczba osób, które skorzystały ze wsparcia;
E.	Wspieranie wychowanków w procesie usamodzielnienia, poprzez zastosowanie form integracji ze środowiskiem, w tym realizacja programu „3,2,1 samodzielność” obejmującym m.in. zarządzanie budżetem, spotkania z doradcą zawodowym, pedagogiem, etc.	liczba wychowanków objętych wsparciem; rodzaj zastosowanych form wsparcia;
F.	Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego dla osób usamodzielnianych.	liczba wychowanków korzystających ze wsparcia specjalistycznego; rodzaj wsparcia;

G.	Wzmocnienie osób w roli opiekuna usamodzielniania poprzez organizację spotkania, warsztatów, szkolenia.	liczba opiekunów; ilość zorganizowanych inicjatyw;
H.	Monitorowanie losów usamodzielnianych wychowanków poprzez prowadzenie analizy i badań	liczba monitorowanych osób; liczba przygotowanych analiz/badań.

Cel 5:

Podnoszenie jakości świadczonych usług w zakresie pieczy zastępczej

Kierunki działań		Wskaźniki realizacji
A.	Doskonalenie umiejętności oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu kadry PCPR w Śremie oraz pracowników podmiotów realizujących zadania z zakresu wsparcia systemu pieczy zastępczej poprzez szkolenia, konferencje, superwizje, seminaria m.in. w zakresie pomocy dziecku i rodzinie, wysłuchania dziecka, etc.	liczba szkoleń, konferencji, superwizji, seminariów; liczba uczestników szkoleń, konferencji, superwizji, seminariów; liczba pracowników PCPR podnoszących swoje kompetencje;
B.	Standaryzacja pracy organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz wypracowanie efektywnych metod działania.	liczba opracowanych procedur;
C.	Superwizja pracy pracowników Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej.	liczba spotkań; liczba osób uczestniczących w spotkaniach;
D.	Doskonalenie współpracy podmiotów na rzecz wsparcia dziecka i rodziny.	liczba i rodzaj działań podejmowanych w partnerstwie na rzecz dziecka i rodziny;
E.	Podniesienie poziomu zaangażowania innych instytucji na	liczba przeprowadzonych ocen, w tym przy udziale

	rzecz pracy z rodziną zastępczą poprzez zapraszanie do udziału w okresowych ocenach sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz ocenach rodzin zastępczych.	przedstawicieli innych instytucji;
F.	Aktywna współpraca koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej z asystentami rodzin biologicznych w szczególności przy tworzeniu planów pomocy dziecku.	liczba przygotowanych planów pomocy dziecku, w tym przygotowanych przy współpracy z asystentem rodziny;
G.	Organizacja spotkania z innymi PCPR w zakresie wymiany doświadczeń oraz dobrych praktyk.	ilość spotkań.

Termin realizacji: lata 2022- 2024

Realizatorzy: Starostwo Powiatowe w Śremie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu, WOKISS, gminy, ośrodki pomocy społecznej, asystenci rodzin, sądy, kuratorzy sądowi i społeczni, Policja, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Śremie, instytucje oświatowe, służba zdrowia, lokalne media (prasa i telewizja), organizacje pozarządowe i inne podmioty działające na rzecz dziecka i rodziny.

Zamierzone efekty:

1. Stale pozyskiwanie nowych kandydatów do pełnienia niezawodowych i zawodowych form pieczy zastępczej, a w konsekwencji zwiększenie liczby miejsc w rodzinnej pieczy. Istotne jest budowanie pozytywnego wizerunku rodzinnej pieczy zastępczej oraz stworzenie warunków do umożliwienia wymiany doświadczeń między rodzicami zastępczymi oraz budowanie właściwych relacji między wychowankami.
2. Poprzez dalsze profesjonalne wsparcie rodziny będą mogły realizować powierzone zadania adekwatnie do potrzeb dzieci. Stały wzrost kompetencji wychowawczych rodzin będzie gwarantem profesjonalnego wywiązywania się z powierzonych zadań z zakresu pieczy zastępczej. Udzielane wsparcie ma przeciwdziałać również wypaleniu zawodowemu rodzin.
3. Założeniem jest podejmowanie wszelkich możliwych, w ramach kompetencji,

działań mających na celu doprowadzenie do zwiększenia liczby dzieci wracających do środowisk rodzinnych.

4. Wyposażenie usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej w kompetencje społeczne i zawodowe pozwalające im na samodzielne, dobre funkcjonowanie po opuszczeniu pieczy zastępczej. Pożądanym efektem jest również poprawa wskaźnika realizacji indywidualnych planów usamodzielnienia.
5. Podniesienie wiedzy i umiejętności kadry Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, a także rodzin i osób pracujących na rzecz dziecka i rodziny.

V. PODSUMOWANIE

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Śremskim na lata 2022 – 2024 zakłada kontynuację działań, realizowanych na terenie powiatu śremskiego w zakresie pomocy dziecku, pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki ze strony rodziny biologicznej.

Zawiera najistotniejsze cele i kierunki działania podejmowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Śremie. Szczególnie istotne jest pozyskiwanie kandydatów na rodziców zastępczych dla dzieci, bowiem aktualnie dzieci te ze względu na małą liczbę kandydatów do pełnienia funkcji rodzinnej pieczy zastępczej będą musiały być umieszczane poza terenem powiatu śremskiego, w tym w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Szczególnie dotyczy to dzieci w wieku nastoletnim, których funkcjonowanie warunkuje dodatkowe wyzwania opiekuńczo-wychowawcze dla rodziców zastępczych.

Kluczowe staje się przygotowanie tych młodych dorastających ludzi do procesu usamodzielniania, skupienia uwagi na ich indywidualnych predyspozycjach oraz potencjale do odkrycia. Szereg inicjatyw skierowanych do młodzieży, stworzenie podwalin pod ich wspólną integrację oraz przekazanie podstaw wkraczania w dorosłe życie jest innowacyjnym rozwiązaniem które ma na celu właśnie proces usamodzielnienia.

Istotne jest wspieranie istniejących już rodzin zastępczych w pełnieniu powierzonych im funkcji. Aby sprostać tym zadaniom niezbędna jest ścisła współpraca pomiędzy instytucjami i podmiotami, a także wypracowanie sprawnego i efektywnego systemu działań wpływających na poprawę sytuacji dziecka i rodziny, w tym wyspecjalizowanych szkoleń, spotkań ze specjalistami, umożliwienie funkcjonowania grupy wsparcia.